

„Die Arbeitnehmermobilität in der EU“ – Munkajogi konferencia Pécsen

Az utóbbi néhány évtizedben feltartóztathatatlanul globalizálódik a gazdasági élet és a multinacionális vállalatok határokon átnyúló tevékenysége mindennapos jelenséggé vált. Ehhez szorosan kapcsolódóan növekszik a munkavállalók határokon átnyúló mozgása, mobilitása is. Ezt a jelenséget erősíti az Európai Unió Közös Piac létrehozására irányuló politikája az alapszabadságok biztosításával, melyek közül témánk szempontjából elsősorban a szolgáltatások szabad áramlásának szabadsága és a munkavállalók szabad mozgása emelkedik ki, de a letelepedés szabadsága is jelentőséggel bír. Egyre szaporodik azoknak a munkavállalóknak a száma, akik hosszabb-rövidebb ideig, különböző jogviszonyok keretében eredeti lakóhelyüktől eltérő tagállamokban végeznek munkát. A munkajognak szembe kell néznie az ebből a jelenségből származó új kihívásokkal. Ez azért is különösen nehéz, mert a munkajog tradicionálisan nemzeti jog, azaz területi hatálya csak egy államra korlátozódik. A nemzeti munkajogi rendszereket az utóbbi évtizedekben az Európai Unió munkajogi szabályai egészítették ki, amelyek a munkavállalók határon átnyúló mozgását könnyebbé, az erre vonatkozó jogi szabályozást azonban legalábbis összetettebbé tették.

A munkavállalók határon átnyúló mozgásának és az ebből származó vitás kérdéseknek a vizsgálatára szervezett konferenciát a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Összehasonlító és Európai Munkajogi Intézete 2010. szeptember 23-án „*Die Arbeitnehmermobilität in der Europäischen Union*” címmel. A rendezvényre a Deutsche Akademische Austauschdienst (DAAD) és a Magyar Ösztöndíj Bizottság (MÖB) által támogatott projekt keretében került sor. A PTE ÁJK Összehasonlító és Európai Munkajogi Intézete kétéves együttműködést folytat a trier-i egyetem munkajogi intézetével (Institut für Arbeitsrecht und Arbeitsbeziehungen in der Europäischen Gemeinschaft (IAAEG) – Universität Trier). A kutatás átfogó témája a munkavállalói mobilitás vizsgálata az Európai Unióban a közösségi jog és a tagállamok alapjogainak ütközésében. A kutatást német részről Prof. Dr. Monika Schlachter, magyar részről dr. Kiss György egyetemi tanár irányítja.

Az előadások központi témája a munkavállalók határon átnyúló mozgása és az ebből eredő sokrétű munkajogi problémák megoldásának lehetősége volt. A konferencia nyitó előadását Prof. Dr. Monika Schlachter, a trier-i munkajogi intézet igazgatónöje, a trier-i egyetem tanára tartotta „*Freizügigkeit der Arbeitnehmer – Wer ist Träger dieses Rechts?*“ (A munkavállalók szabad mozgása – Ki ennek a jognak a jogosultja?) címmel. Előadásában elemezte a munkavállalók szabad mozgása jogának tartalmát, elemeit, gazdasági mozgatórugóját és korlátozásának lehetőségeit. Bemutatta a munkavállaló fogalmának értelmezési lehetőségeit és a fogalom összetevőit. Schlachter felhívta a figyelmet arra, hogy a munkavállaló fogalmának meghatározása azt a célt is szolgálja, hogy a munkavállaló szabad mozgásának jogát elhatárolja a szolgáltatások és a letelepedés szabadsága keretében történő munkavállalói mobilitástól. Megállapítása szerint munkajogi – munkavállalói – szemszögből nézve vitatható, hogy miért részesül alacsonyabb szintű munkajogi védelemben az a munkavállaló, aki a szolgáltatások szabad áramlásának jogát élvez-

ve dolgozik egy másik országban ahhoz a munkavállalóhoz képest, aki a munkavállalók szabad mozgásának jogát élvezve vállal munkát egy az állampolgárságától különböző másik tagállamban.

A következő előadásban *dr. Kovács Erika*, a PTE ÁJK Összehasonlító és Európai Munkajogi Intézetének igazgatónöje „*Grenzüberschreitende Arbeitsverhältnisse versus nationales Arbeitsrecht – Welches Recht ist anwendbar?*” (Határon átnyúló munkajogviszonyok versus nemzeti munkajog – Melyik jog alkalmazandó?) címmel tartott előadást. A referátum központi témája az volt, hogy milyen munkajogi szabályok alkalmazandók azokra a munkaviszonyokra, amelyekben valamilyen külföldi elem található. Előadásában – Schlachter fejtegetéseivel kapcsolódva – elhatárolta egymástól a határon átnyúló – szolgáltatásnyújtás vagy szabad mozgás keretében végzett – munkavégzés különböző fajtáit. Bemutatta azokat a nemzetközi, Európai Unió és magyar jogszabályokat, amelyek meghatározzák az alkalmazandó jogot a több országhoz kapcsolódó munkajogviszony esetén. Különös figyelmet szentelt a Róma I. Rendelet és a 96/71/EK irányelv összevetésének, valamint az Mt. területi hatályát rögzítő szabály kritikai elemzésének.

A konferencia következő tematikai blokkjában a sztrájk jog nemzetközi és európai jogi aspektusait vizsgálta egy német és egy magyar előadó. *Ass. jur. Melanie Klauk*, a trieri munkajogi intézet tudományos munkatársa „*Das Streikrecht entsandter ausländischer Arbeitnehmer im inländischen Betrieb*” (A kiküldött munkavállalók sztrájkhoz való joga a belföldi üzemben) címmel felvázolta a sztrájkhoz való jogot rögzítő nemzetközi egyezményeket és az Európai Unió szabályozását ezen a területen. Részletesen elemezte, hogy a nemzetközi egyezményekből, valamint az Európai Unió szabályaiból és eddigi joggyakorlatából mennyiben vezethető le a kiküldött munkavállalók sztrájkhoz való joga.

Ehhez a gondolatmenethez kapcsolódóan *dr. Kajtár Edit*, a PTE ÁJK Munkajogi és Társadalombiztosítási Jogi Tanszékének egyetemi adjunktusa „*The right to strike in the 21st century*” (A sztrájkhoz való jog a XXI. században) címmel felvázolta a sztrájkhoz való jog fejlődésmenetét, egy-egy fontosabb fejlődési állomást és jogszabályt kiemelve. Előadásában kitért néhány jelentős közelmúltbeli magyar és Európai Unió jogeset elemzésére és a tanulságok levonására is. A jogesetek kapcsán utalt a magyar, az Európai Unió és az ILO általi jogfelfogások különbségeire. Végül felhívta a figyelmet a sztrájkhoz való jog jövőbeni továbbfejlesztésének veszélyeire.

A délutáni programot *dr. Kiss György*, a PTE ÁJK tanszékvezető egyetemi tanárának előadása nyitotta „*Nationale Grundrechte und EU Grundfreiheiten im Spiegel der Freizügigkeit*” (Nemzeti alapjogok és az Európai Unió alapszabadságai a szabad mozgás tükrében) címmel. Az előadó olyan érdekes kérdésekre keresett választ, mint hogy honnan származik a szabad mozgás joga és mi volt, valamint mi jelenleg ennek a jognak a tényleges tartalma. Felvázolta a szabad mozgáshoz való jog történeti fejlődését a német példán keresztül és jelenlegi szabályozását a magyar és német jogban, valamint az EU jogában. Az Unió alapszabadságainak bemutatását követően elemezte a nemzeti alapjogok jellemzőit és felvázolta, milyen kritériumok szükségesek ahhoz, hogy egy jog alkotmányos alapjoggá válhasson. Részletesen kitért a munkához való jog és a sztrájkhoz való jog elemzésére európai jogi összefüggésben. Végül arra a következtetésre jutott, hogy a közösségi alapszabadságok elsőbbséget élveznek az alkotmányos alapjogokkal szemben.

A konferencia záró blokkjában az előadók a munkaerő-kölcsönzés gyakorlatának magyar és német tapasztalatait elemezték. Dr. Berke Gyula, a PTE ÁJK egyetemi docense, dékán „*Grenzüberschreitende Arbeitnehmerüberlassung aus und nach Ungarn*“ (Határon átnyúló munkaerő-kölcsönzés Magyarországról és Magyarországra) címmel referált a Magyarországra irányuló és innen külföldre történő munkaerő-kölcsönzés helyzetéről. Előadását az elmúlt évek tapasztalatait tükröző rendkívül tanulságos statisztikai adatokkal nyitotta. Rávilágított a jogi szabályozás összetettségére és anomáliáira a munkajogi szabályok – például a regisztrációs kötelezettség személyi köre tekintetében - és a társadalombiztosítási szabályok terén. Különös figyelmet szentelt a külföldi és magyar munkaerő-kölcsönzők eltérő jogi állására és az ezen a téren a jogszabályok és a gyakorlat közötti inkoherenciára.

A konferencia záró referátumát Ass. jur. Judith Maria Wallat, a PTE ÁJK DAAD lektorja tartotta „*Die konzerninterne Arbeitnehmerüberlassung in Deutschland*” (A vállalatcsoporton belüli munkaerő-kölcsönzés Németországban) címmel. Előadásában differenciált a konzernen belüli munkaerő-kölcsönzés két fő formája között és bemutatta a szabályozás problémáit. Először meghatározta a német vállalatcsoport (Konzern) és a kiküldetés (Entsendung) fogalmát. Ismertette azt a gyakran előforduló gyakorlatot, hogy a vállalatcsoport saját leányvállalatot alapít, azzal a céllal, hogy az a konzernen belüli vállalatoknak kölcsönözzön munkavállalókat. Ezt követően részletesen tárgyalta a konzernen belüli kölcsönző társaság munkaerő-kölcsönzési gyakorlatát, annak jogi szabályozását és a jogszabály kijátszásának lehetőségeit. Végül ismertetett egy 2010. szeptemberi törvényjavaslatot, amely a munkaerő-kölcsönzéssel kapcsolatos visszaélések megszüntetésére törekszik.

Kovács Erika